

Nr 451.

Av herr **Rubbestad m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, angående utlämnande av stödlån till jordbrukare.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 79 föreslås riksdagen att till Stödlån till jordbrukare å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 under kapitalbudgeten, fonden för låneunderstöd, anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor. Avsikten härmed är att räntefria amorteringslån skola kunna beviljas de jordbrukare som år 1950 tillfogats betydande skördeskador på grund av regn eller översvämning.

De områden, som särskilt hårt drabbats av den osedvanligt rika nederbörden och de onormala bärgningsförhållandena under förliden höst, äro vissa delar av Blekinge, Kronobergs, Jönköpings, Hallands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Älvsborgs, Värmlands och Kopparbergs län. Vederbörande läns hushållningssällskap ha genom sina tjänstemän gjort uppskattningar av de skördeskadorna som uppkommit inom varje hushållningssällskaps område. Skadorna, som åstadkommits dels genom minskad skörd, dels genom försämrad kvalitet och dels genom ökade arbetskostnader, ha sålunda beräknats till följande belopp inom de olika hushållningssällskapen:

Blekinge län	275 000	kronor
Kronobergs län	3 890 000	»
Jönköpings län	1 750 000	»
Hallands län	836 000	»
Göteborgs och Bohus län	3 840 000	»
Älvsborgs läns norra område	5 920 000	»
» » södra »	2 780 000	»
Skaraborgs län	260 000	»
Värmlands län	5 580 000	»
Kopparbergs län	129 000	»

Summa 25 260 000 kronor.

I framställningar som gjorts till Kungl. Maj:t dels av vederbörande områdes hushållningssällskap, dels av orts- och länsförbunden av Riksförbundet Landsbygdens folk inom nämnda län har hemställts om åtgärder för att bereda största möjliga hjälp till de jordbrukare som drabbats av denna skadegörelse. I denna skrivelse påpekas att man under den gångna sommaren fram till mitten av augusti syntes inom de berörda områdena kunna räkna med en i allmänhet god skörd.

Vid mitten av augusti månad försämrades emellertid väderleken, och andra hälften av augusti såväl som september och oktober månader blevo ovanligt regniga. Av minst lika stor betydelse som de avsevärda regnmängderna har emellertid ur skördesynpunkt varit det ringa antalet regnfria dagar. De helt regnfria perioderna ha i regel omfattat allenast ett par tre dagar i följd. Under tiden 10 augusti—11 oktober ha sålunda förekommit inom vissa delar av området inte mindre än 34 regndagar.

Vad sålunda anförts torde väl belysa de svårigheter, varmed jordbrukarna haft att kämpa under skördarbetet. Särskilt gäller detta de vårsådda grödorna men på vissa håll även höstsäden. Säden har i betydande utsträckning grott på fälten, och stora partier ha av detta skäl icke kunnat saluföras utan måst användas vid gårdarna för utfodringsändamål. Potatisen har i allmänhet varit mycket utsatt för röta. På vissa håll ha rötskadorna varit så omfattande, att det ej ens ansetts mödan lönt att taga upp potatisen.

Under rådande förhållanden har framkomligheten med skördemaskiner försvårats, och trots att dragkraften ofta måst förstärkas har avverkningen per tidsenhet starkt reducerats. Mångenstädes har det för övrigt icke varit möjligt att använda skördetröska eller självbindare, på sina håll ej ens slättermaskin, utan skärning för hand har måst tillgripas. Då därjämte arbete på övertid och under helgdagar förekommit i betydande utsträckning, är det uppenbart att skördekostnaderna blivit avsevärt högre än normalt. Genom att den uppblötta marken har blivit svårt sönderkörd av maskiner och fordon ha betydande skador uppstått å årets vallinsädd. Endast en obetydlig del av den för höstsädd avsedda arealen har i år kunnat besås.

Såsom tidigare påvisats äro de uppskattade skördeskadorna mycket stora och komma för många jordbrukare att medföra mycket allvarliga ekonomiska svårigheter, så mycket mer som det kan förväntas att skadeverkningsarna skola göra sig märkbara icke endast i år utan jämväl under det eller de närmaste åren. Med hänsyn härtill hava förenämnda hushållnings-sällskap samt ords- och länsförbund av R.L.F. ansett sig böra framföra en enträgen hemställan om stöd i största möjliga utsträckning till de hårt beträngda jordbrukarna inom förevarande landsdelar. Man har emellertid ansett det praktiskt omöjligt att lämna hjälp efter prövning av svårigheterna för varje enskild individ utan i stället förordat att hjälpen skall utgå kollektivt eller efter mera generella grunder.

Jordbruksnämnden anför emellertid att de uppkomna skadorna ej synas vara av en sådan beskaffenhet att en reglering med differentierade mjölkpristillägg eller annan mera generell ersättningsgrund bör komma i fråga. Nämnden föreslår i stället att ersättning skall utgå endast i sådana fall, då jordbrukaren drabbats mycket hårt och skadan medfört ett allvarligt hot mot hans ekonomiska ställning. Ersättningen bör närmast enligt nämndens mening få karaktären av socialhjälp och utgå i endast sådana fall,

då med hänsyn till brukarens ekonomiska ställning skadorna kunna be-
tecknas såsom katastrofartade för honom.

Rörande beräkningsgrunderna för den föreslagna ersättningen anser jord-
bruksnämnden att som regel skall gälla, att ersättning icke lämnas, om
jordbrukarens totala skörd, omräknad i penningar, motsvarar mer än 60
procent av den skörd, som under normala förhållanden kunde beräknas på
brukningsdelen under år 1950. Den högsta ersättning som bör kunna utgå
skall därför bestämmas till skillnaden mellan å ena sidan ett belopp mot-
svarande 60 procent av det beräknade värdet av total normalskörd och å
andra sidan värdet av den erhållna skörden. Jordbruksnämnden föreslår
slutligen att ett belopp av 1 000 000 kronor ur det för innevarande budget-
år anvisade reservationsanslaget å 5 000 000 kronor till prisreglerande åtgärder
på jordbrukets område måtte ställas till förfogande för detta ändamål.

Departementschefen anser också att sociala skäl tala för att en viss hjälp
lämnas, men förordar emellertid en helt annan linje såsom stödåtgärd,
nämligen räntefria stödlån, som skola amorteras under fem år. Denna hjälp
skall lämnas efter behovsprövning endast åt samma katastroffall som jord-
bruksnämnden förordat. Alla övriga fall, som drabbats av olyckan, menar
departementschefen, skola hänföras till företagarrisker, som jordbrukarna
själva böra bära.

Att företagare i allmänhet böra taga vissa risker äro också vi på det
klara med, men att en sådan skall bära risker av den storleksordning som
här är fråga om finna vi vara alldeles orimligt. Vi anse det icke riktigt
att skördeskador, uppskattade till omkring 25 miljoner kronor, skola kun-
na, utan bistånd från det allmänna, till allra största delen bäras ensamt
av de jordbrukare, som bo inom det begränsade område varom här är fråga.
Fastmera anse vi, liksom hushållningssällskapen och R.L.F., att det är
nödvändigt att en betydligt effektivare hjälp lämnas än den som jordbruks-
nämnden och departementschefen föreslagit.

Hjälpen bör därvid icke utgå efter behovsprövning utan generellt till alla
jordbrukare inom de av olyckan drabbade områdena. Ty även om man
genom ett sådant förfarande möjligen skulle kunna gynna en eller annan
jordbrukare, som kanske lyckats få sin skörd relativt bra bärgad, så blir
dock denna orättvisa mycket obetydlig gent emot den som uppkommer,
därest departementschefens förslag tillämpas med sträng behovsprövning.

Ehuru vi äro medvetna om att det för många jordbrukare kommer att
bliva en mycket hård ekonomisk påfrestning, vilja vi förorda att 50 pro-
cent av skördeskadorna bäras av jordbrukarna själva såsom företagarrisk,
men att de återstående 50 procenten utbetalas av statsmedel till jordbru-
karna i de olika områdena. Såsom grundval för stödåtgärderna bör ligga
den uppskattning, som häradsvis är verkställd av hushållningssällskapen

och som också bestyrkts av den undersökning som inom de olika områdena är företagen av jordbruksnämnden.

Frågan om det sätt, på vilket statsmakterna skulle kunna lämna dylik hjälp, kan naturligtvis diskuteras. De utvägar som härvid normalt stå till buds synas vara antingen ett mjölkpristillägg eller bidrag per hektar (arealbidrag) eller en kombination av båda. Ett mjölkpristillägg vore kanske enklast, men med hänsyn till att ganska många jordbrukare under de senaste åren övergått till att driva kreaturslöst jordbruk, skulle sådana jordbrukare icke erhålla något statsunderstöd i form av mjölkpristillägg. Mera rättvisa skulle däremot ett arealbidrag kunna ge. Vi vilja därför förorda att stödåtgärderna utformas på ett sådant sätt, att hjälpen lämnas till de av olyckan drabbade jordbrukarna i förhållande till åkerarealen med 50 procent av det belopp som skadan värderas till i de olika häradena.

Därest ersättningsfrågan löses på detta sätt ha flera sällskap förklarat sig villiga att åtaga sig besväret med hjälpens fördelning till de olika jordbrukarna. Den statliga förvaltningsapparaten behövde därför inte betungas med detta arbete.

Då skördeskadorna äro uppskattade till omkring 25 milj. kronor, skulle sålunda för ändamålet erfordras cirka 12 milj. kronor. Såsom jordbruksnämnden framhållit torde det finnas ett visst anslag tillgängligt av det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Då dessa skördeskador emellertid icke tillräckligt beaktats vid den överenskommelse som träffats angående jordbrukets prisbestämmelser för innevarande produktionsår torde ett tilläggsanslag av 10 miljoner kronor vara erforderligt.

På grund av det anförda hemställes,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:t proposition nr 79 måtte å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor till meddelande av hjälp i huvudsak enligt de grunder som ovan anförts åt de jordbrukare som i proposition nr 79 berörts och som år 1950 tillfogats betydande skördeskador på grund av regn eller översvämning.

Stockholm den 7 mars 1951.

<i>Axel Rubbestad.</i>	<i>C. O. Carlsson</i> i Bakeröd.	<i>Sven Antby.</i>
<i>Alarik Hagård.</i>	<i>A. Widén.</i>	<i>Ernst V. Staxäng.</i>
<i>Anders Pettersson,</i> Dahl.	<i>J. W. Pettersson</i> i Norregård.	<i>Gustaf Svensson</i> i Vä.
<i>Rob. L. Jansson</i> i Aspeboda.	<i>E. Pettersson,</i> Ersbacken.	<i>Hj. R. Nilson</i> i Spånstad.
<i>Birger Utbult.</i>	<i>Albert Larsson.</i>	<i>James I. A. Dickson.</i>
<i>Holger Adolfsson.</i>	<i>J. Onsjö.</i>	<i>Gunnar Larsson</i> i Luttra.